



P9\_TA(2023)0346

## Uzbekistan

### Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 4 października 2023 r. w sprawie Uzbekistanu (2022/2195(INI))

(C/2024/1184)

Parlament Europejski,

- uwzględniając wspólny komunikat Komisji i wysokiej przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa z 15 maja 2019 r. pt. „UE i Azja Środkowa: nowe możliwości wzmocnienia partnerstwa” (JOIN(2019)0009),
- uwzględniając konkluzje Rady z 17 czerwca 2019 r. w sprawie nowej strategii wobec Azji Środkowej,
- uwzględniając wspólny komunikat Komisji i wysokiej przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa z 19 września 2018 r. pt. „Łącząc Europę i Azję – elementy składowe strategii UE” (JOIN(2018)0031),
- uwzględniając protokół ustaleń w sprawie współpracy w dziedzinie energii między Unią Europejską i Republiką Uzbekistanu z 24 stycznia 2011 r. i jego odnowienie w lutym 2017 r.,
- uwzględniając wspólny program Unii Europejskiej/Rady Europy pt. „Program praworządności w Azji Środkowej” (2020–2023) podpisany 28 listopada 2019 r.,
- uwzględniając wspólny komunikat Komisji i Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa z 1 grudnia 2021 r. pt. „Strategia Global Gateway” (JOIN(2021)0030),
- uwzględniając wyniki 18. posiedzenia ministrów spraw zagranicznych UE–Azja Środkowa, które odbyło się 17 listopada 2022 r. w Samarkandzie i podczas którego skupiono się na poszukiwaniu rozwiązań wspólnych problemów,
- uwzględniając wspólny komunikat prasowy szefów państw Azji Środkowej i przewodniczącego Rady Europejskiej wydany po pierwszym regionalnym posiedzeniu wysokiego szczebla, które odbyło się 27 października 2022 r. w Astanie,
- uwzględniając oświadczenie rzeczniczki Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych (ESDZ) z 4 lipca 2022 r. w sprawie ostatnich wydarzeń w Uzbekistanie,
- uwzględniając wspólne oświadczenie prasowe prezydenta Republiki Uzbekistanu Shavkata Mirziyoyeva i przewodniczącego Rady Europejskiej Charles’a Michela z 28 października 2022 r.,
- uwzględniając Umowę o partnerstwie i współpracy ustanawiającą partnerstwo między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Uzbekistanu, z drugiej strony<sup>(1)</sup>,
- uwzględniając 18. posiedzenie Podkomisji Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, Praw Człowieka i Kwestii Pokrewnych działającej na podstawie Umowy o partnerstwie i współpracy UE–Uzbekistan 29 marca 2022 r.,
- uwzględniając oświadczenie wysokiego komisarza ONZ ds. praw człowieka w Taszkencie z 15 marca 2023 r.,
- uwzględniając uwagi końcowe Komitetu ONZ ds. Likwidacji Dyskryminacji Kobiet z 1 marca 2022 r. dotyczące szóstego sprawozdania okresowego Uzbekistanu, uwagi końcowe Komitetu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych ONZ z lutego 2022 r. dotyczące trzeciego sprawozdania okresowego Uzbekistanu oraz uwagi końcowe Komitetu Praw Dziecka ONZ z września 2022 r. dotyczące piątego sprawozdania okresowego Uzbekistanu,

<sup>(1)</sup> Dz.U. L 229 z 31.8.1999, s. 3.

- uwzględniając Konwencję ONZ o prawach dziecka z 1989 r.,
  - uwzględniając uwagi końcowe Komitetu Praw Człowieka ONZ z 1 maja 2020 r. dotyczące piątego sprawozdania okresowego Uzbekistanu w odniesieniu do Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych (MPPOiP),
  - uwzględniając Konwencję Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) z 1984 r. w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania,
  - uwzględniając sprawozdanie specjalnego sprawozdawcy ONZ ds. promocji oraz ochrony praw człowieka podczas zwalczania terroryzmu po oficjalnej wizycie w Uzbekistanie w dniach 29 listopada – 7 grudnia 2021 r., opublikowane 25 lutego 2022 r.,
  - uwzględniając krajową strategię Uzbekistanu na lata 2021–2026 dotyczącą zwalczania ekstremizmu i terroryzmu,
  - uwzględniając sprawozdanie końcowe misji obserwacji wyborów Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (ODIHR) Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) w sprawie wyborów prezydenckich przeprowadzonych 24 października 2021 r., opublikowane 22 kwietnia 2022 r.,
  - uwzględniając oświadczenie o wstępnych ustaleniach i wnioskach z ograniczonej misji obserwacji referendum OBWE ODIHR w Republice Uzbekistanu opublikowane 1 maja 2023 r.,
  - uwzględniając swoje zalecenie z 26 marca 2019 r. dla Rady, Komisji i wiceprzewodniczącej Komisji / wysokiej przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa w sprawie nowej kompleksowej umowy między UE a Uzbekistanem <sup>(2)</sup>,
  - uwzględniając swoje poprzednie rezolucje w sprawie Uzbekistanu,
  - uwzględniając art. 54 Regulaminu,
  - uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Handlu Międzynarodowego,
  - uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A9-0227/2023),
- A. mając na uwadze, że Uzbekistan odgrywa kluczową rolę w Azji Środkowej, która jest regionem o strategicznym znaczeniu dla UE, jeśli chodzi o bezpieczeństwo, łączność, dywersyfikację źródeł energii, rozwiązywanie konfliktów i obronę wielostronnego międzynarodowego porządku opartego na zasadach;
- B. mając na uwadze, że negocjacje w sprawie wzmocnionej umowy o partnerstwie i współpracy między Unią Europejską a Uzbekistanem, która aktualizuje istniejącą umowę o partnerstwie i współpracy podpisaną w 1999 r., zostały oficjalnie rozpoczęte 23 listopada 2018 r. i pomyślnie zakończone 6 lipca 2022 r.; mając na uwadze, że do wejścia w życie wzmocnionej umowy o partnerstwie i współpracy wymagana jest zgoda Parlamentu Europejskiego;
- C. mając na uwadze, że rząd Uzbekistanu podejmował wysiłki w celu pogodzenia wzrostu gospodarczego z ochroną środowiska; mając na uwadze, że zgłaszane problemy środowiskowe obejmują degradację gruntów, zasolenie gleb, spadek jakości wody i erozję wodną;
- D. mając na uwadze, że UE przeznaczyła 76 mln EUR na pierwsze cztery lata (2021–2024) swojego siedmioletniego wieloletniego programu orientacyjnego na lata 2021–2027 na rzecz Uzbekistanu, a dodatkowe 7 mln EUR – na wspieranie praw człowieka i organizacji społeczeństwa obywatelskiego;
- E. mając na uwadze, że Azja Środkowa stoi w obliczu jednego z najpoważniejszych kryzysów wodnych na świecie, co istotnie ogranicza realizację celów zrównoważonego rozwoju w regionie; mając na uwadze, że niewiele ponad połowa ludności Uzbekistanu ma dostęp do bezpiecznej wody pitnej, przy czym obszary wiejskie znajdują się pod tym względem w znacznie gorszej sytuacji niż obszary miejskie; mając na uwadze, że rolnictwo, w szczególności intensywne produkcje bawełny, zużywa ponad 90 % wody Uzbekistanu; mając na uwadze, że przepływ wód w rzekach Syr-daria i Amu-daria, które nawadniają Uzbekistan, według prognoz może zmniejszyć się aż o 15 % do 2050 r.;

<sup>(2)</sup> Dz.U. C 108 z 26.3.2021, s. 126.

- F. mając na uwadze, że od czasu upadku Związku Radzieckiego, z jego katastrofalną polityką rolną i zuniformizowanym systemem gospodarki wodnej, spory dotyczące wody decydująco wpływają na bezpieczeństwo i stabilność regionu Azji Środkowej; mając na uwadze, że zmiana klimatu w Azji Środkowej wpłynęła na zasoby wodne, a intensywne działanie człowieka doprowadziło do nadmiernego zużycia wody; mając na uwadze, że lekkomyślna nieodpowiednia gospodarka wodna i zanieczyszczenie głównych rzek nawadniających pola bawełny zostały zapoczątkowane przez reżim sowiecki i są w dużej mierze kontynuowane do dziś w sześciu państwach regionu, a skutkują prawie zupełnym zanikiem Jeziora Aralskiego i wielu powiązanych jezior oraz narażają szczególnie zagrożoną ludność obszaru na poważne problemy zdrowotne, ekologiczne i społeczne; mając na uwadze, że częste konflikty dotyczące wody i brak stabilności politycznej ograniczyły zharmonizowane planowanie i skuteczną dystrybucję wód rzek transgranicznych, co prowadzi do niewydajnego wykorzystania i zużycia zasobów wodnych w regionie;
- G. mając na uwadze, że UE przekazała ponad 5,2 mln EUR do wielostronnego funduszu powierniczego na rzecz bezpieczeństwa ludzi w regionie Jeziora Aralskiego w ramach Europejskiego Zielonego Ładu; mając na uwadze, że UE zobowiązała się do zasadzenia ponad 27 000 drzew w 2022 r. we współpracy z rządem Uzbekistanu w ramach próby rekultywacji terenu pustyni Aral-kum;
- H. mając na uwadze, że 1 lipca 2022 r. w Republice Karakałpackiej wybuchły protesty związane z publikacją proponowanych zmian w konstytucji Uzbekistanu, które zniosłyby jej status suwerennej republiki w Uzbekistanie i jej prawo do odłączenia się; mając na uwadze, że władze odpowiedziały represjami, w wyniku których zginęło co najmniej 21 osób, ponad 270 zostało rannych, a niektórzy zatrzymani donoszą o torturach i brutalnym traktowaniu; mając na uwadze, że grupy i osoby działające na rzecz praw człowieka zgłosiły przypadki użycia nieuzasadnionej, śmiertelnej siły przez siły bezpieczeństwa i innych nadmiernych reakcji w celu rozproszenia w dużej mierze pokojowo nastawionych protestujących; mając na uwadze, że zatrzymano 516 osób, w tym dziennikarzy, a niektóre z nich były przetrzymywane bez prawa kontaktu przez kilka tygodni po protestach; mając na uwadze, że 13 stycznia 2023 r. 22 osoby skazano za udział w protestach, a Dauletmurat Tajimuratov, prawnik oskarżony o przewodzenie protestom, został skazany na 16 lat więzienia; mając na uwadze, że 17 marca 2023 r. drugi proces przeciwko kolejnym 39 osobom oskarżonym o udział w protestach zakończył się orzeczeniem długich kar pozbawienia wolności w wymiarze do 11 lat;
- I. mając na uwadze, że rząd Uzbekistanu publicznie twierdzi, że obecnie w Uzbekistanie działa ponad 10 000 organizacji społeczeństwa obywatelskiego, podczas gdy grupy działające na rzecz praw obywatelskich wskazują, że większość tych organizacji to w rzeczywistości organizacje pozarządowe kontrolowane przez rząd;
- J. mając na uwadze, że reformy gospodarcze i polityczne podjęte pod rządami prezydenta Shavkata Mirziyoyeva doprowadziły do stopniowej poprawy sytuacji w kraju, lecz konieczne są dalsze wysiłki, w szczególności zapowiadana nowelizacja kodeksu karnego i nowego kodeksu organizacji pozarządowych; mając na uwadze, że według rankingów organizacji Freedom House „Wolność na świecie” z 2023 r. i „Wolność w internecie” z 2022 r. w Uzbekistanie „nie ma wolności”, zaś w rankingu organizacji Reporterzy bez Granic „Wolność prasy na świecie” z 2023 r. Uzbekistan zajął 137. miejsce na 180 państw, podczas gdy w 2022 r. był na 133. miejscu; mając na uwadze, że w rankingu postrzegania korupcji za 2022 r. opublikowanym przez Transparency International Uzbekistan zajmuje 126. miejsce na 180 państw;
- K. mając na uwadze, że według OBWE w wyborach prezydenckich w 2021 r. brakowało rzeczywistej konkurencji i merytorycznej debaty między kandydatami oraz między kandydatami i obywatelami, a także odnotowano istotne nieprawidłowości proceduralne;
- L. mając na uwadze, że senat Uzbekistanu przeprowadził referendum w sprawie reform konstytucyjnych 30 kwietnia 2023 r., po opóźnieniu związanym z kryzysem w Karakałpacji w 2022 r.; mając na uwadze, że zmiany poddane pod referendum dotyczą około dwóch trzecich treści konstytucji; mając na uwadze, że zmiany te obejmują przepis, który umożliwiłby prezydentowi sprawowanie urzędu przez kolejne dwie siedmioletnie kadencje; mając na uwadze, że według Centralnej Komisji Wyborczej frekwencja w referendum wyniosła 84,5 %, a 90,2 % głosujących opowiedziało się za nową konstytucją;
- M. mając na uwadze, że ograniczona misja obserwacji referendum OBWE ODIHR stwierdziła we wstępnych ustaleniach i wnioskach, że „referendum zostało przeprowadzone jako kontynuacja szerszych reform wdrożonych w ostatnich latach, lecz odbyło się w warunkach niezapewniających prawdziwego pluralizmu politycznego i konkurencji” oraz że „trzeba nadal wspierać alternatywne poglądy, a także stwarzać możliwości dla niezależnego społeczeństwa obywatelskiego i poszanowania wolności podstawowych, które pozostają ograniczone”; mając na uwadze, że według oświadczenia OBWE ODIHR w sprawie wstępnych ustaleń i wniosków „obserwatorzy odnotowali powszechne niewłaściwe wykorzystywanie zasobów administracyjnych”;

- N. mając na uwadze, że w związku z rosnącymi wpływami Chin w regionie Uzbekistan i Chiny zwiększyły swoją współpracę handlową w ostatnich latach; mając na uwadze, że projekt kolei Chiny–Kirgistan–Uzbekistan uczyniłby Uzbekistan bramą do Azji Południowej i połączyłby oba regiony z pominięciem kontrolowanego przez talibów Afganistanu, lecz także byłby jednym z zasadniczych elementów koncepcji „Jeden pas i jeden szlak”;
- O. mając na uwadze, że w Uzbekistanie nadal zgłaszane są istotne problemy dotyczące praw człowieka, w tym przypadki tortur lub okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania pomimo zakazania takich praktyk przez prawo; mając na uwadze, że inne zgłaszane problemy dotyczące praw człowieka obejmują arbitralne aresztowania lub zatrzymania, aresztowania i pozbawianie wolności z powodów politycznych, problemy z niezależnością sądownictwa, korupcję oraz ograniczanie wolności pokojowego zgromadzania się, wolności mediów i wolności słowa, w tym w internecie; mając na uwadze, że zniesławienie i obraza, w tym obraza prezydenta, pozostają przestępstwami, pomimo deklaracji prezydenta Mirziyoyeva w 2020 r. dotyczącej depenalizacji obydwu tych przestępstw; mając na uwadze, że bloger Sobirjon Babaniyazov został skazany na trzy lata pozbawienia wolności za obrazę prezydenta w internecie;
- P. mając na uwadze, że w Uzbekistanie w ostatnich latach coraz częściej pozbawia się wolności dziennikarzy i blogerów; wśród osób tych jest Otabek Sattoriy, niezależny bloger, dziennikarz śledczy i aktywista, odbywający karę sześciu lat i sześciu miesięcy pozbawienia wolności za informowanie o korupcji; mając na uwadze, że w decyzji Grupy Roboczej ONZ ds. Arbitralnych Zatrzymań z listopada 2022 r. stwierdzono, że Otabek Sattoriy jest przetrzymywany z naruszeniem prawa międzynarodowego; mając na uwadze, że wśród dziennikarzy i blogerów skazanych za informowanie lub wypowiadanie się są również Miraziz Bazarov, bloger umieszczony w areszcie domowym w kwietniu 2021 r. i skazany na trzy lata ograniczenia wolności za zniesławienie w wyniku korzystania z prawa do wolności wypowiedzi, Fazilkhoja Arifkhoyev, bloger aresztowany w czerwcu 2021 r. i skazany na siedem lat i sześć miesięcy pozbawienia wolności za udostępnianie i komentowanie treści religijnych w mediach społecznościowych, oraz Lolagul Kallykhanova, założycielka Makan.uz, aresztowana w lipcu 2022 r. i skazana na osiem lat ograniczenia wolności pod zarzutem uczestnictwa w protestach w Karakalpacji; mając na uwadze, że Valijon Kalonov, krytyk władzy, który wzywał do bojkotu wyborów prezydenckich w 2021 r., jest przetrzymywany w szpitalu psychiatrycznym w regionie Samarkandy w wyniku decyzji sądu o skierowaniu go na obowiązkowe leczenie psychiatryczne;
- Q. mając na uwadze, że w marcu 2020 r. Komitet Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych, który monitoruje zgodność z MPPOiP, wyraził zaniepokojenie „wciąż napływającymi zgłoszeniami przypadków tortur i brutalnego traktowania, w tym przemocy seksualnej i gwałtów, ze strony służby więziennej i funkcjonariuszy organów ścigania wobec osób pozbawionych wolności, w tym zatrzymanych na podstawie zarzutów, które wydają się motywowane politycznie”;
- R. mając na uwadze, że w styczniu 2020 Komitet ONZ przeciwko Torturom stwierdził, że „tortury i brutalne traktowanie nadal są rutynowo stosowane przez państwowe organy ścigania, funkcjonariuszy śledczych i służbę więzienną lub za ich namową bądź za ich zgodą, głównie w celu pozyskiwania zeznań lub informacji wykorzystywanych w postępowaniach karnych”; mając na uwadze, że obietnice prezydenta Mirziyoyeva dotyczące zbadania przyczyn stosowania tortur w państwowych aresztach doprowadziły do przyjęcia pewnych pozytywnych środków takich jak przepisy przewidujące, że dowody uzyskane w wyniku tortur nie są akceptowane w sądzie; mając na uwadze, że te gwarancje prawne nie są konsekwentnie wdrażane, a przypadki tortur nie są zwykle odpowiednio badane przez władze; mając na uwadze, że aresztowani często powstrzymują się od wnoszenia skarg z obawy przed represjami;
- S. mając na uwadze, że muzułmanie, którzy praktykują wiarę poza kontrolą państwa, nadal są atakowani przez władze pod fałszywymi zarzutami karnymi związanymi z ekstremizmem religijnym; odnotowuje, że na przykład Bobirjon Tukhtamurodov został skazany na ponad 5 lat pozbawienia wolności za uczestnictwo w nielegalnej organizacji religijnej, a inni muzułmanie, wśród nich Oybek Khamidov, Khasan Abdirakhimov i Alimardon Sultonov, zostali pozbawieni wolności na podstawie zarzutów związanych z ekstremizmem;
- T. mając na uwadze, że wciąż nie zadośćuczyniono przeszłym krzywdom popełnionym w Uzbekistanie wobec osób, które pozbawiono wolności nielegalnie i z naruszeniem ich praw; mając na uwadze, że wprawdzie w ostatnich latach Uzbekistan uwolnił dziesiątki byłych więźniów sumienia, jednak władze nie podjęły działań w celu rehabilitacji tych osób, które na mocy prawa nadal są uznawane za przestępców, ani w celu naprawienia krzywd wyrządzonych im między innymi długotrwałym więzieniem, a także torturami i brutalnym traktowaniem, których wielu z nich doświadczyło, izolacją od rodzin i przyjaciół oraz utratą pracy;

- U. mając na uwadze, że w lipcu 2021 r. Uzbekistan przyjął krajową strategię przeciwdziałania ekstremizmowi i terroryzmowi na lata 2021–2026; mając na uwadze, że celem strategii jest dążenie do skutecznej i skoordynowanej polityki państwowej w celu zwalczania ekstremizmu i terroryzmu, a także zapewnianie bezpieczeństwa narodowego oraz praw i wolności obywatelskich; mając na uwadze, że przejście Afganistanu przez talibów zwiększyło obawy Uzbekistanu dotyczące potencjalnego rozprzestrzeniania terroryzmu z Afganistanu na kraje sąsiednie w Azji Środkowej, szczególnie przez Daisz – Prowincję Chorasán, a także Unię Islamskiego Dżihadu, Islamski Ruch Uzbekistanu, Katibat al-Imam al-Bukhari i Jamaat Ansarullah; mając na uwadze, że Uzbekistan nadal pozostaje aktywnym uczestnikiem platformy dyplomatycznej C5+1 oraz powiązanej współpracy na rzecz przeciwdziałania terroryzmowi/brutalnemu ekstremizmowi (CT/CVE);
- V. mając na uwadze, że na podstawie niedawnego badania przeprowadzonego przez uzbeki instytut badań nad rodziną i kobietami stwierdzono, że jedna trzecia kobiet doświadczyła przemocy ze strony męża, a jedna czwarta ze strony teściowej; mając na uwadze, że tylko 7 % przypadków przemocy domowej trafia do sądów; mając na uwadze, że większość ofiar przemocy domowej nie jest w stanie uzyskać dostępu do wsparcia prawnego ze względu na finansową zależność od małżonków; mając na uwadze, że ofiary przemocy domowej cierpią także z powodu nieodpowiedniej pomocy doraźnej, niewystarczającej liczby schronisk i niewystarczającego finansowania gorących linii oraz braku przeszkolonych pracowników socjalnych i psychologów; mając na uwadze, że częstym skutkiem bezkarności przemocy domowej jest kobietobójstwo popełniane przez mężów lub innych krewnych, chociaż oficjalne dane statystyczne nie są dostępne; mając na uwadze, że dziecięce małżeństwa nadal występują na niektórych obszarach wiejskich Uzbekistanu i negatywnie wpływają na prawa kobiet w tym kraju, ograniczając ich możliwości edukacyjne i zawodowe;
- W. mając na uwadze, że zgodnie z art. 120 kodeksu karnego Uzbekistanu dobrowolne stosunki seksualne między mężczyznami stanowią przestępstwo podlegające karze do trzech lat pozbawienia wolności; mając na uwadze, że przepis ten nie tylko narusza prawa człowieka w przypadku gejów i mężczyzn biseksualnych, lecz także marginalizuje szerszą społeczność LGBTIQ, stwarza wrogie i dyskryminujące środowisko utrudniające im dostęp do podstawowych praw i usług oraz sprawia, że nie mogą żyć w sposób wolny i otwarty;
- X. mając na uwadze, że w zimie na przełomie lat 2022 i 2023 Uzbekistan doświadczył poważnych i bezprecedensowych niedoborów energii, co doprowadziło do braków ogrzewania i energii elektrycznej w dużych częściach kraju oraz wpłynęło na spadek zaufania publicznego do administracji państwowej;
- Y. mając na uwadze, że Komisja Spraw Zagranicznych Parlamentu odwiedziła Uzbekistan w dniach 23–24 lutego 2022 r.; mając na uwadze, że Delegacja do Komisji Współpracy Parlamentarnej UE–Kazachstan, UE–Kirgistan, UE–Uzbekistan i UE–Tadżykistan oraz ds. Stosunków z Turkmenistanem i Mongolią regularnie odwiedza Uzbekistan;
- Z. mając na uwadze, że w 2018 r. Uzbekistan wycofał się z prowadzonej przez Rosję Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym; mając na uwadze, że od czasu, gdy Rosja rozpoczęła niesprobowaną, nieuzasadnioną i nielegalną wojnę napastniczą w Ukrainie, Uzbekistan zachowuje neutralność i wzywa do pokojowego rozwiązania konfliktu; mając na uwadze, że 17 marca 2022 r. były minister spraw zagranicznych Uzbekistanu Abdulaziz Kamilov stwierdził, że Uzbekistan nie uzna separatystycznych republik – tzw. Donieckiej Republiki Ludowej i tzw. Ługańskiej Republiki Ludowej – w Ukrainie;

### **Stosunki między UE a Uzbekistanem**

1. z zadowoleniem przyjmuje zakończenie negocjacji w sprawie wzmocnionej umowy o partnerstwie i współpracy między UE a Uzbekistanem, która tworzy nowe, nowoczesne i ambitne ramy umożliwiające pogłębienie stosunków dwustronnych; przypomina, że w umowie silnie zaakcentowano wspólne wartości, demokrację i praworządność, prawa człowieka i podstawowe wolności oraz zrównoważony rozwój; zauważa, że stanowi ona również podstawę wzmocnionej współpracy w dziedzinie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, w tym w kwestiach takich jak stabilność regionalna, łączność cyfrowa, współpraca międzynarodowa i zapobieganie konfliktom; podkreśla znaczenie zacieśnienia współpracy między UE a Uzbekistanem, w szczególności w świetle niedawnych wydarzeń geopolitycznych, takich jak nielegalna wojna napastnicza Rosji przeciwko Ukrainie;
2. apeluje o szybkie ukończenie koniecznych procedur prawnych i technicznych oraz podpisanie wzmocnionej umowy o partnerstwie i współpracy, co umożliwiłoby Parlamentowi egzekwowanie swoich prerogatyw w odniesieniu do jej ratyfikacji; podkreśla znaczenie ścisłego zaangażowania Parlamentu w monitorowanie wdrażania wszystkich części wzmocnionej umowy o partnerstwie i współpracy po jej wejściu w życie;

3. odnotowuje ambitne reformy zaplanowane w strategii rozwoju nowego Uzbekistanu na lata 2022–2026, której celem jest osiągnięcie rzeczywistych zmian w tym kraju pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego, skutecznej administracji, bardziej niezależnego systemu sądowego oraz poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności; z zadowoleniem odnotowuje środki mające na celu poprawę systemu antykorupcyjnego i wzywa władze do kontynuowania i zwiększenia wysiłków w tym zakresie, z uwzględnieniem wniosków z drugiego Międzynarodowego Forum Antykorupcyjnego, które odbyło się w Taszkencie; apeluje, aby do programu reform włączono gwarancje wolności religijnej i wolności prasy, w tym dostępu do wolnego i otwartego internetu oraz wolnych i otwartych mediów; zaznacza, że reforma konstytucyjna jest szansą na wzmocnienie praworządności i nadanie reformom solidnej podstawy prawnej; wzywa władze Uzbekistanu do kontynuowania tego procesu w porozumieniu z obywatelami, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i zainteresowanymi stronami, w tym z Komisją Wenecką Rady Europy, w oparciu o normy międzynarodowe i najlepsze praktyki;

4. odnotowuje wyniki referendum konstytucyjnego w Uzbekistanie, które odbyło się 30 kwietnia 2023 r. i w którym poparto nową konstytucję w istotny sposób zmieniającą krajowe ramy prawne; wyraża jednak zaniepokojenie przepisami, które umożliwiają prezydentowi dłuższe sprawowanie urzędu; ubolewa, że rząd w sposób nieprzejrzysty i niedemokratyczny zmienił maksymalny okres sprawowania urzędu, oraz apeluje do rządu o przestrzeganie zasad demokracji i praworządności; podkreśla, że należy przyspieszyć proces demokratyzacji Uzbekistanu;

5. z zadowoleniem odnotowuje, że 28 marca 2023 r. OBWE ODIHR wysłało ograniczoną misję obserwacji referendum, aby ocenić sposób jego przeprowadzenia; wzywa władze Uzbekistanu, aby uważnie zapoznały się z ustaleniami i konkluzjami ograniczonej misji obserwacji referendum oraz wdrożyły zalecenia zawarte w sprawozdaniu końcowym misji obserwacji wyborów z 2021 r. ODIHR, w tym zmieniły wymogi legislacyjne i administracyjne dotyczące rejestracji partii politycznych i ustanowiły wyraźny rozdział między państwem a partią wraz ze skutecznymi sankcjami za niewłaściwe wykorzystywanie zasobów administracyjnych; wzywa władze do dalszego reformowania wyborczych ram prawnych, aby umożliwić uczestnictwo wszystkich demokratycznych kandydatów w przyszłych wyborach i stworzyć prawdziwie pluralistyczne środowisko polityczne;

### **Współpraca regionalna, stosunki międzynarodowe i globalne wyzwania**

6. uważa, że Azja Środkowa jest regionem o strategicznym znaczeniu dla UE pod względem bezpieczeństwa, łączności, dywersyfikacji dostaw energii, rozwiązywania konfliktów i obrony wielostronnego międzynarodowego porządku opartego na zasadach; zauważa, że Uzbekistan ma wyjątkową pozycję jako siła napędowa współpracy regionalnej, która pomogłaby Azji Środkowej stać się bardziej odporną i zamożną przestrzenią gospodarczą i polityczną o gęstszej sieci wzajemnych powiązań; z zadowoleniem przyjmuje zaangażowanie Uzbekistanu w platformę C5+1; zachęca UE do większego zaangażowania w sprawy polityczne, gospodarcze i związane z bezpieczeństwem w Azji Środkowej stosownie do jej znaczenia geostrategicznego oraz z poszanowaniem wartości demokracji, praw człowieka i praworządności, które stanowią podstawę działań zewnętrznych UE;

7. podkreśla ogromny potencjał wzajemnie korzystnej współpracy dotyczącej zrównoważonej łączności cyfrowej, w szczególności za pośrednictwem inicjatywy Global Gateway w zakresie energii, wody i bezpieczeństwa, lecz także w ramach wielopłaszczyznowego podejścia w celu dywersyfikacji tras handlowych, wspierania większych inwestycji prywatnych, zacieśnienia współpracy w dziedzinie nauki i technologii, opieki zdrowotnej, produkcji przemysłowej, budowania zdolności, zapewniania szkoleń zawodowych i edukacji oraz promowania kontaktów międzyludzkich; w związku z tym podkreśla znaczenie unijnych programów współpracy i dialogu, takich jak program zarządzania granicami w Azji Środkowej, program antynarkotykowy dla Azji Środkowej i program dotyczący ścigania przestępstw w Azji Środkowej, które to programy są kluczowe dla współpracy w tych obszarach polityki;

8. uważa, że należy zaktualizować strategię UE wobec Azji Środkowej z 2019 r., aby odzwierciedlić skutki wielu niedawnych kryzysów geopolitycznych, takich jak nielegalna wojna napastnicza Rosji przeciwko Ukrainie, przejście władzy przez talibów w Afganistanie, globalne ambicje Chin i zmiany polityczne w sąsiednich krajach;

9. uznaje, że rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie i jej konsekwencje oznaczają zarówno trudności, jak i możliwości dla Uzbekistanu i innych państw Azji Środkowej, które tradycyjnie utrzymywały bliskie stosunki z Rosją; ubolewa, że Uzbekistan nie potępił rosyjskiej inwazji wojskowej na Ukrainę, i zachęca władze, aby wyraźnie to uczyniły zgodnie ze stanowiskiem społeczności międzynarodowej; z zadowoleniem odnotowuje oświadczenie byłego ministra spraw zagranicznych Kamilova z 17 marca 2022 r., w którym zwrócił się on o natychmiastowe zakończenie działań wojennych w Ukrainie, uznając jednocześnie niepodległość, suwerenność i integralność terytorialną Ukrainy; zauważa też,

że władze Uzbekistanu nie uznały niepodległości tzw. Donieckiej Republiki Ludowej i tzw. Ługańskiej Republiki Ludowej; ubolewa jednak, że Uzbekistan wstrzymał się od głosu w głosowaniu nad rezolucjami Zgromadzenia Ogólnego ONZ w sprawie Ukrainy, w szczególności rezolucjami z 2 marca 2022 r., 24 marca 2022 r. i 23 lutego 2023 r., w których zaapelowano o zakończenia rosyjskiej ofensywy i natychmiastowe wycofanie się Rosji z Ukrainy; ubolewa, że 7 kwietnia 2022 r. Uzbekistan sprzeciwił się wykluczeniu Rosji z Rady Praw Człowieka ONZ; ubolewa nad obecnością prezydenta Uzbekistanu na obchodach Dnia Zwycięstwa w Rosji 9 maja 2023 r.;

10. odnotowuje, że przywódcy polityczni Uzbekistanu zobowiązali się, że nie będą umożliwiać obchodzenia sankcji nałożonych na Rosję i Białoruś, oraz wyraża nadzieję, że będą wywiązywać się z tego zobowiązania; wzywa Komisję do zapewnienia, by 11. pakiet sankcji przeciwko Rosji uwzględnił obchodzenie sankcji przez Azję Środkową, gdyż obserwowany od zeszłego roku gwałtowny wzrost handlu między państwami w tym regionie a Federacją Rosyjską wskazuje, że region ten może być punktem pośrednim w transporcie do Rosji i Białorusi towarów i technologii objętych sankcjami; wzywa UE do nawiązania ścisłej współpracy z władzami w tej kwestii;

11. z zadowoleniem odnotowuje znaczne wysiłki rządu i ludności Uzbekistanu na rzecz zapewnienia Ukrainie żywności i pomocy medycznej i zwraca się do nich o dalsze udzielanie pomocy Ukrainie w związku z rosyjską wojną napastniczą; z zadowoleniem odnotowuje – zważywszy na pobór do wojska i łamanie podstawowych wolności w Rosji – pozytywną rolę Uzbekistanu w przyjmowaniu licznych obywateli rosyjskich uciekających z Rosji ze względów politycznych; z zadowoleniem odnotowuje oświadczenie Ambasady Uzbekistanu w Moskwie, że wszelkie formy udziału w działaniach wojskowych na terytorium państw obcych uznaje się za działalność najemniczą, w reakcji na to, że niektórych obywateli Uzbekistanu mieszkających w Rosji wezwano do udziału w trwającej niesprowokowanej inwazji Rosji na Ukrainę;

12. uznaje zasady polityki zagranicznej Uzbekistanu przewidujące powstrzymanie się od uczestnictwa w sojuszach wojskowych, odmowę rozmieszczania oddziałów poza swoim terytorium krajowym lub goszczenia zagranicznych baz wojskowych oraz brak ingerencji w sprawy wewnętrzne innych krajów; wyraża uznanie dla roli Uzbekistanu na platformach wielostronnych, w tym jego ważne inicjatywy na forum ONZ i innych organizacji międzynarodowych, dotyczące bieżących problemów regionalnych i globalnych;

13. z zadowoleniem przyjmuje krajową strategię Uzbekistanu na lata 2021–2026 w sprawie zwalczania ekstremizmu i terroryzmu oraz wzywa UE i państwa członkowskie do rozważenia ściślejszej współpracy antyterrorystycznej, zwłaszcza w celu przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się terroryzmu z Afganistanu na cały region;

14. dostrzega poważne wyzwania dla regionalnego zaangażowania w obecnym klimacie geopolitycznym, szczególnie w związku z brakiem globalnego uznawania rządu talibów w Afganistanie oraz wpływem sankcji międzynarodowych na plany gospodarcze i inicjatywy w zakresie łączności;

15. odnotowuje, że Uzbekistan od dawna utrzymuje bliskie stosunki z Afganistanem i podtrzymuje je po przejściu władzy przez talibów; wyraża uznanie dla wysiłków Uzbekistanu na rzecz złagodzenia dotkliwego kryzysu humanitarnego w Afganistanie przez dostarczanie energii elektrycznej oraz pomocy humanitarnej, w szczególności z myślą o afgańskich kobietach i dziewczętach, i ustanowienie regionalnego humanitarnego ośrodka logistycznego UNHCR w Termezie niedaleko granicy uzbecko-afgańskiej w październiku 2021 r.;

16. zwraca się do Uzbekistanu, aby konstruktywnie wykorzystał kontakty z talibami, by domagać się poszanowania praw i człowieczeństwa kobiet i dziewcząt, a ogólniej wzywać do poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności wszystkich Afgańczyków, w tym mniejszości i osób z niepełnosprawnościami, co jest zasadniczym warunkiem większego zaangażowania międzynarodowego w Afganistanie, w tym za pomocą łączności w celu wspierania praw człowieka oraz zapobiegania skutkom regionalnej radykalizacji i migracji wywołanej konfliktami; ponownie zdecydowanie potępia decyzje talibów o zakazie udziału kobiet i dziewcząt w szkolnictwie średnim i wyższym oraz o zakazie zatrudniania kobiet w organizacjach pozarządowych i ONZ; ubolewa, że osoby z niepełnosprawnościami nadal są dyskryminowane i mają ograniczony dostęp do usług oraz że brakuje ram legislacyjnych lub instytucjonalnych zapewniających poszanowanie ich praw podstawowych w Afganistanie;

17. z uznaniem zauważa, że Uzbekistan przyjmuje uchodźców z Afganistanu i od 2019 r. organizuje coroczne posiedzenia międzynarodowe w sprawie Afganistanu, w których biorą udział różnorodne podmioty i które stanowią forum konstruktywnych dyskusji na temat stabilności regionalnej; zauważa jednak, że Uzbekistan nie jest sygnatariuszem Konwencji ONZ dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r., co utrudnia długoterminowe uregulowanie sytuacji Afgańczyków w Uzbekistanie; wzywa rząd Uzbekistanu do podpisania i ratyfikowania tej konwencji oraz do pozwolenia większej liczbie afgańskich uchodźców na szukanie schronienia w kraju lub tranzyt;

18. z zadowoleniem odnotowuje współpracę między UE a Uzbekistanem w zakresie zapewniania dzieciom, młodzieży i rodzinom zmuszonym do ucieczki z Afganistanu wsparcia UNICEF, w tym w drodze edukacji włączającej, usług społecznych i pomocy prawnej; wzywa państwa członkowskie i ESDZ do współpracy z Uzbekistanem w udzielaniu pomocy kobietom, które próbują uciec z Afganistanu;

19. z zadowoleniem przyjmuje historyczne porozumienie między Uzbekistanem a Kirgistanem z 27 stycznia 2023 r. w sprawie wytyczenia granicy między obydwojoma krajami, co stanowi rozstrzygnięcie spornych kwestii między obiema stronami i kończy proces, który trwał przez trzy dziesięciolecia; z zadowoleniem odnotowuje również podpisanie deklaracji kompleksowego partnerstwa strategicznego między obydwojoma krajami; z zadowoleniem odnotowuje, że te porozumienia przyczynią się także do pogłębienia dwustronnych stosunków i współpracy, w tym w sektorach handlu i energii; z zadowoleniem przyjmuje także porozumienie z 22 grudnia 2022 r. między Uzbekistanem a Kazachstanem w sprawie wytyczenia granicy kazachsko-uzbeckiej, które stanowi rezultat 19 lat negocjacji; z uznaniem zauważa zdolność Uzbekistanu do rozwiązywania złożonych problemów związanych z zużyciem wody, wyznaczeniem obszarów z ograniczeniami naturalnymi i sporami granicznymi z sąsiadami, np. z Tadżykistanem; dostrzega kluczową rolę Uzbekistanu w promowaniu ściślejszych więzi z sąsiednimi krajami, w tym Kazachstanem, za pomocą szeregu projektów dotyczących łączności; podkreśla znaczenie stabilności regionalnej i wzywa wszystkie strony do zaangażowania się w konstruktywny dialog w celu rozwiązania wszelkich potencjalnych konfliktów w pokojowy i dyplomatyczny sposób;

20. z zadowoleniem odnotowuje przyjęcie przez rząd Uzbekistanu strategii rozwoju sektora wodnego na lata 2020–2030 oraz jego wysiłki na rzecz uzyskania międzynarodowego wsparcia w celu zaradzenia skutkom wysuszenia i zasolenia Jeziora Aralskiego oraz zapaści całego jego ekosystemu; zachęca do dalszej współpracy regionalnej i globalnej w celu znalezienia potencjalnych rozwiązań, czego przykładem jest niedawno ogłoszony projekt Aralskiego Szczytu Kulturalnego, który zgromadzi społeczność lokalną i międzynarodową i podczas którego promowane będzie zrównoważone rolnictwo; z zadowoleniem odnotowuje zaangażowanie UE i innych organizacji w poprawę sytuacji środowiskowej i społeczno-ekonomicznej w regionie Jeziora Aralskiego;

21. z zadowoleniem odnotowuje rosnącą rolę Uzbekistanu w regionalnej dyplomacji wodnej oraz wzywa Komisję i ESDZ, aby wspomagały Uzbekistan we współpracy z sąsiednimi krajami, szczególnie z Kazachstanem i Kirgistanem, a także udzieliły Uzbekistanowi i jego odpowiednim sąsiadom wsparcia technicznego i finansowego potrzebnego do odbudowy zniszczonych ekosystemów Jeziora Aralskiego i jego basenu przez między innymi zwiększenie przepływu wody w celu ograniczenia zasolenia, ulepszenie kanałów irygacyjnych oraz pomoc we wprowadzeniu upraw wymagających mniejszej ilości wody i produktów toksycznych; podkreśla, że trzeba poprawić stosunki regionalne w kontekście wody, gdyż według badań kryzys wodny w Azji Środkowej nie został spowodowany niedoborem ogólnych zasobów wodnych, ale praktykami w zakresie ich dystrybucji; podkreśla, że rozstrzyganie konfliktów, w tym dotyczących dystrybucji wody, ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia długoterminowej stabilności regionalnej i celów zrównoważonego rozwoju;

### ***Prawa człowieka i podstawowe wolności, praworządność i społeczeństwo obywatelskie***

22. potępia represje i przemoc wobec ludności karakałpackiej oraz ubolewa z powodu ofiar śmiertelnych w wyniku protestów w Republice Karakałpackiej, które miały miejsce 1 i 2 lipca 2022 r.; apeluje do władz Uzbekistanu, aby powstrzymały się od stosowania nieproporcjonalnej siły przeciwko pokojowym demonstrantom oraz przeprowadziły prawdziwie niezależne, bezstronne i skuteczne dochodzenie w sprawie tych wydarzeń, w tym przypadków śmierci i obrażeń, a także działań sił bezpieczeństwa, w tym użytej przez nie broni; odnotowuje wysiłki władz Uzbekistanu na rzecz otwarcia tych procesów dla społeczeństwa i mediów, ale podkreśla znaczenie przejrzystości procesów sądowych opartych na poszanowaniu praw pozwanych i zgodnych z dobrymi praktykami międzynarodowymi; z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie władz Uzbekistanu do utrzymania obecnego statusu konstytucyjnego Karakałpacji;

23. ponownie podkreśla znaczenie wolności pokojowego zgromadzania się, prawa do swobodnego stowarzyszania się oraz prawa do wolności słowa; apeluje o niezależne dochodzenia w sprawie wszystkich informacji o torturach i brutalnym traktowaniu przekazanych przez osoby pozwane w procesach dotyczących protestów oraz przez aktywistę i prawnika Dauletmurata Tajimuratova, a także w sprawie śmierci Polata Shamshetova kilka dni po skazaniu; wzywa władze Uzbekistanu do zapewnienia, by aresztowani i więźniowie byli przetrzymywani w warunkach zapewniających poszanowanie ich godności ludzkiej; apeluje o uchylene wyroków wydanych na podstawie zarzutów spisku w celu przejścia władzy w drodze zakłócenia porządku konstytucyjnego, gdyż protestujący domagali się przestrzegania konstytucji; ubolewa, że demonstranci w Karakałpacji zostali skazani na wieloletnie kary więzienia, i apeluje o uwolnienie wszystkich więźniów politycznych, w tym aresztowanych podczas protestów w Karakałpacji, a także tysięcy innych osób przetrzymywanych w więzieniach na podstawie motywowanych politycznie zarzutów;

24. wyraża zaniepokojenie doniesieniami o represjach transgranicznych ze strony Uzbekistanu wymierzonych w diasporę karakałpacką w następstwie protestów z lipca 2022 r., gdyż działacze karakałpacy byli aresztowani w innych krajach lub siłą z nich deportowani;



25. podkreśla, że społeczeństwo obywatelskie może odegrać ważną rolę we wspieraniu skutecznych i inkluzywnych reform i dobrego sprawowania rządów; ubolewa nad przeszkodami w rejestrowaniu organizacji pozarządowych, gdyż niektórym niezależnym organizacjom społeczeństwa obywatelskiego wielokrotnie odmawiano rejestracji z powodów, które wydają się motywowane politycznie; ubolewa, że rozporządzenie w sprawie koordynacji między niekomercyjnymi organizacjami pozarządowymi a organami publicznymi przy realizacji projektów finansowanych z dotacji międzynarodowych, zatwierdzone dekretem nr 328 Rady Ministrów Uzbekistanu z 13 czerwca 2022 r., nakłada obowiązki na organizacje pozarządowe otrzymujące środki finansowe z zagranicy, co ogranicza przestrzeń działalności społeczeństwa obywatelskiego i utrudnia korzystanie z wolności zrzeszania się; podkreśla, że bariery dla rejestracji organizacji pozarządowych mogą wpłynąć także na relacje biznesowe między UE a Uzbekistanem, gdyż przepisy UE i państw członkowskich dotyczące należytej staranności mogą wymagać zdolności organizacji pozarządowych do monitorowania sytuacji;

26. wzywa rząd Uzbekistanu, aby umożliwił niezależnym organizacjom praw człowieka, w tym grupom międzynarodowym działającym na rzecz praw człowieka, rejestrowanie się w kraju i prowadzenie działalności bez zbędnej ingerencji państwowej, a także przyjął kodeks dotyczący organizacji pozarządowych zgodnie z normami międzynarodowymi;

27. wzywa władze Uzbekistanu do osiągania dalszych postępów w przestrzeganiu Zasad dotyczących statusu i funkcjonowania krajowych instytucji powołanych do ochrony i promocji praw człowieka (zasad paryskich);

28. wyraża głębokie zaniepokojenie niezadowolającą sytuacją Uzbekistanu w zakresie demokracji, wolności mediów, praw człowieka i praworządności, zgłaszaną przez międzynarodowe organizacje praw człowieka; ubolewa, że partie opozycyjne praktycznie nie mogą funkcjonować wewnątrz kraju oraz że mniejszości etniczne i religijne są często niedostatecznie reprezentowane w strukturach państwowych i są dyskryminowane; wzywa rząd Uzbekistanu do poszanowania wolności zrzeszania się zarówno organizacji pozarządowych, jak i partii politycznych; ubolewa, że pomimo pewnych postępów w walce z korupcją łapownictwo, nepotyzm i wymuszanie są nadal rozpowszechnione w administracji publicznej;

29. wzywa rząd Uzbekistanu do wznowienia reformy kodeksu karnego zgodnie z międzynarodowymi standardami praw człowieka i zaleceniami organów traktatowych ONZ, w szczególności aby zmienić artykuły dotyczące nadmiernie ogólnych definicji przestępstw przeciwko państwu i ekstremizmu, uchylić artykuły umożliwiające arbitralne przedłużanie wyroków więźniów politycznych, zdepenalizować „zniesławienie” i „obrazę”, w tym krytykę prezydenta w internecie, a także zmienić definicję tortur zgodnie z Konwencją ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur oraz MPPOiP; ubolewa nad brakiem warunkowania pomocy przestrzeganiem praw człowieka i zaznacza, że finansowanie UE powinno być uzależnione od poprawy sytuacji w zakresie praw człowieka;

30. podkreśla znaczenie wzmocnienia roli i prac parlamentu Uzbekistanu, aby usprawnić kontrolę parlamentarną; wzywa do poprawy współpracy międzyparlamentarnej między Parlamentem Europejskim, w szczególności właściwą komisją współpracy parlamentarnej a parlamentem Uzbekistanu w kwestiach leżących we wspólnym interesie, takich jak wzmocnienie demokracji, praworządności oraz poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności;

31. potępia ciągle stosowane według doniesień tortury oraz okrutne i nieludzkie traktowanie w aresztach i więzieniach w Uzbekistanie, a także wzywa do konsekwentnego wdrażania gwarancji prawnych i do prowadzenia odpowiednich dochodzeń w sprawie wszystkich zgłaszanych przypadków tortur;

32. z zadowoleniem przyjmuje postępy w ratyfikacji Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania oraz zachęca władze do jak najszybszego zakończenia tego procesu;

33. ubolewa nad brakiem pluralizmu mediów w Uzbekistanie; apeluje o zapewnienie stabilności finansowej i niezależności mediów w celu wyeliminowania wpływów politycznych; wzywa do większej przejrzystości w zakresie własności mediów, aby zwiększyć niezależność i pluralizm mediów; zauważa, że trzeba wzmocnić odporność uzbeckich mediów na propagandę i dezinformację przez promowanie mediów w języku uzbeckim i programów szkoleń w zakresie umiejętności cyfrowych, obejmujących informacje na temat ogólnego rozporządzenia UE o ochronie danych i na temat aktu o usługach cyfrowych;

34. potępia wszelkie groźby kierowane do dziennikarzy i blogerów, a także wzywa władze, aby zapewniły poszanowanie praw dziennikarzy, niezależnych blogerów, twórców treści i obrońców praw człowieka i ich ochronę przed przemocą, nękaniami, bezpodstawnym przetrzymywaniem, naciskami, groźbami kierowanymi do nich i ich rodzin oraz torturami, jak również do prowadzenia dochodzeń w sprawie wszelkich wymierzonych przeciwko nim ataków;

35. potępia niedawne aresztowania i prześladowania dziennikarzy oskarżonych o udział w protestach w lipcu 2022 r. oraz skazanie Dautletmurata Tajimuratova; wzywa do uwolnienia dziennikarzy, niezależnych blogerów, osób krytykujących władzę i obrońców praw człowieka, w tym pochodzących z Karakałpacji, ściganych za swoją działalność; w związku z tym zwraca uwagę na konkretne sprawy, w których pokrzywdzeni zostali blogerzy Otabek Sattoriy, Miraziz Bazarov i Fazilkhoja Arifkhojayev, a także karakałpacka dziennikarka Lolagul Kallykhanova i inni, wśród nich Sobirjon Babaniyazov i Valijon Kalonov;

36. zdecydowanie potępia projekt kodeksu informacyjnego zaproponowany przez Agencję Informacji i Komunikacji Masowej Uzbekistanu i opublikowany w połowie grudnia 2022 r., który, jeśli zostanie przyjęty, stanowi poważne zagrożenie dla wolności wypowiedzi i praw człowieka w kraju, oraz wzywa do jego wycofania; przypomina władzom o znaczeniu przestrzegania wolności wypowiedzi, zarówno w internecie, jak i poza nim, wolności pokojowego zgromadzania się, prawa do swobodnego stowarzyszania się i niezależności mediów;

37. zwraca uwagę, że ważne jest, by nie ograniczano ani nie blokowano stron internetowych, i wzywa rząd do zapewnienia, aby wszelkie ograniczenia były stosowane tylko w przypadkach, gdy są zgodne z normami międzynarodowymi, opierają się na obiektywnych i przejrzystych kryteriach określonych w prawie oraz odnoszą się do konkretnych treści, przy zagwarantowaniu należytego informowania społeczeństwa;

38. wzywa rząd do ochrony prawa do wolności religii oraz do zmiany ustawy o religii z 2021 r. zgodnie z zaleceniami wydanymi przez poprzedniego specjalnego sprawozdawcę ONZ ds. wolności religii lub przekonań w sprawozdaniu z 29 marca 2023 r., w którym zauważono, że definicje ekstremizmu i terroryzmu są niejasne i zbyt szerokie, co prowadzi do arbitralnych zatrzymań i niepotrzebnego ograniczania prawa do wolności religii lub przekonań; zaleca, aby odnośne przepisy prawne sformułowano wąsko i precyzyjnie; potępia prześladowania religijne oraz domaga się natychmiastowego i bezwarunkowego uwolnienia Bobirjona Tukhtamurodova, Oybeka Khamidova, Khasana Abdirakhimova i Alimardona Sultonova; apeluje do władz Uzbekistanu o ochronę osób przechodzących na chrześcijaństwo, którym ze strony ich rodzin i społeczności grożą ataki fizyczne, porwania i przymuszanie do małżeństwa;

39. wzywa władze Uzbekistanu do podjęcia działań w celu rehabilitacji ofiar nieuzasadnionego pozbawienia wolności i w celu naprawienia wyrządzonych im szkód, w tym przez uchylenie ich wyroków, potwierdzenie i zrekompensowanie wyrządzonej szkody oraz zapewnianie pomocy, np. opieki medycznej i psychologicznej;

40. zauważa, że pomimo wcześniejszych ustaw, w tym ustawy o ochronie kobiet przed molestowaniem i przemocą z 2019 r., przemoc wobec kobiet ze względu na płeć pozostaje powszechna; z zadowoleniem przyjmuje ustawę o przemocy ze względu na płeć, w tym przemocy domowej i wykorzystywania seksualnego nieletnich, przyjętą przez senat Uzbekistanu 6 kwietnia 2023 r. i podpisaną przez prezydenta Mirziyoyeva 11 kwietnia 2023 r., stanowiącą istotny krok w kierunku pełnej penalizacji przemocy domowej zgodnie z normami międzynarodowymi; w związku z tym docenia wieloletnią działalność uzbeckich obrońców praw kobiet; domaga się, by wszystkie ustawy dotyczące przemocy ze względu na płeć były skutecznie wdrażane i egzekwowane przez władze we wszystkich regionach Uzbekistanu;

41. wzywa władze, aby nadal podejmowały działania w celu spełnienia przez Uzbekistan obowiązków wynikających z Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, zgodnie z uwagami końcowymi Komitetu ONZ ds. Likwidacji Dyskryminacji Kobiet dotyczącymi szóstego sprawozdania okresowego Uzbekistanu; wzywa władze Uzbekistanu do kontynuowania współpracy z lokalnymi i międzynarodowymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i partnerami w celu rozwiązania tych problemów; oczekuje, że władze Uzbekistanu będą promować równość płci w sektorze edukacji, na rynku pracy i w całej administracji publicznej;

42. podkreśla, że aktywne uczestnictwo kobiet w życiu publicznym i politycznym, zwłaszcza na wyższych szczeblach decyzyjnych, powinno być ułatwiane za pomocą wszechstronnych inicjatyw prawnych, instytucjonalnych i edukacyjnych oraz że należy zachęcać partie polityczne, aby wzmacniały pozycję kobiet w polityce, zwiększały widoczność kobiet podczas kampanii wyborczych i uwzględniały problematykę płci na swoich forach;

43. zachęca władze do zwiększenia wysiłków w celu położenia kresu dziecięcym małżeństwom w Uzbekistanie oraz wzywa rząd Uzbekistanu, aby uczynił więcej, by wyeliminować tę praktykę w kraju oraz chronić prawa dziewcząt i chłopców, w tym prawo dziewcząt i kobiet do edukacji; oczekuje, że władze Uzbekistanu zapewnią wszystkim uczniom w Uzbekistanie równe szanse i dostęp do edukacji, niezależnie od pochodzenia lub statusu społeczno-ekonomicznego;

44. z całą mocą potępia utrzymywanie penalizacji dobrowolnych stosunków seksualnych między mężczyznami oraz wyraża głębokie zaniepokojenie zastraszaniem i nękaniami osób LGBTIQ w Uzbekistanie, przemocą wobec nich i ich stygmatyzowaniem; apeluje do władz Uzbekistanu o depenalizację stosunków seksualnych między osobami tej samej płci w drodze uchylecia art. 120 kodeksu karnego, zgodnie z MPPOiP, w celu zapewnienia osobom LGBTIQ w Uzbekistanie bezpieczeństwa, prywatności i wolności od dyskryminacji, oraz o przyjęcie kompleksowej ustawy antydyskryminacyjnej, obejmującej orientację seksualną i tożsamość płciową jako zakazane przesłanki dyskryminacji; wzywa rząd do przeglądu planów dotyczących nowych przepisów zaproponowanych w sierpniu 2022 r., wymagających obowiązkowych badań lekarskich na obecność wirusa HIV dla tak zwanych „niebezpiecznych grup”, tj. mężczyzn mających kontakty seksualne z mężczyznami, pracowników seksualnych i użytkowników środków odurzających;

### **Współpraca sektorowa**

45. z zadowoleniem odnotowuje, że Uzbekistan zobowiązał się, że do 2030 r. ograniczy emisję gazów cieplarnianych, oraz zachęca Uzbekistan, jako wiodącego producenta energii elektrycznej w Azji Środkowej, do nadania priorytetu rozwiązaniom opartym na zrównoważonej energii z myślą o długoterminowych korzyściach dla regionu; wzywa Uzbekistan, aby kontynuował i rozszerzał programy zielonej transformacji zgodnie z paryskim porozumieniem klimatycznym, którego jest stroną;

46. odnotowuje potencjał surowców naturalnych Uzbekistanu dla dywersyfikacji dostaw energii do UE w kontekście zrównoważonych partnerstw, a jednocześnie dostrzega kluczową rolę UE w finansowaniu reform sektorowych w Uzbekistanie, poprawie jego efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych; uważa, że na podstawie protokołu ustaleń UE–Uzbekistan i konsultacji dwustronnych obydwie strony dążą do zwiększenia swojego bezpieczeństwa energetycznego i środowiskowego; w związku z tym ubolewa nad preferencjami udzielanymi przez uzbecki sektor gazowy rosyjskim przedsiębiorstwom państwowym i Rosjanom mającym koneksje polityczne, a także nad rosyjskimi próbami uzyskania korzyści politycznych w zamian za dostawy gazu;

47. wzywa Komisję i ESDZ, aby zwiększyły wysiłki na rzecz rozwoju odnawialnych źródeł energii w Uzbekistanie zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju i w celu zapobiegania przyszłym kryzysom powodowanym przez niedobory paliw kopalnych; z zadowoleniem odnotowuje udane, odporne na kryzys energetyczny projekty Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju dotyczące budowy energooszczędnych i niskoemisyjnych mieszkań w Uzbekistanie oraz wzywa władze Uzbekistanu, aby wspierały rozwój tych działań i rozszerzyły je także na już istniejące zasoby mieszkaniowe;

48. wzywa Komisję do ukończenia badania na temat zrównoważonych korytarzy transportowych łączących Europę z Azją Środkową, które zostało rozpoczęte pod koniec 2021 r. i jest prowadzone przez Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, a którego celem jest zidentyfikowanie najbardziej zrównoważonych korytarzy transportowych i zaproponowanie kluczowych działań na potrzeby rozwoju korytarzy;

49. wyraża uznanie dla programu ERASMUS+ i Planu działania na rzecz młodzieży w ramach działań zewnętrznych UE i podkreśla znaczenie kontaktów międzyludzkich, szczególnie między osobami młodymi podczas ich edukacji, oraz wzywa UE i Uzbekistan do podjęcia większych wysiłków i do wspierania rozszerzenia tych kontaktów i wymian między UE a Uzbekistanem, z korzyścią dla obydwu stron;

### **Stosunki handlowe**

50. z zadowoleniem przyjmuje pomyślne zakończenie negocjacji w sprawie wzmocnionej umowy o partnerstwie i współpracy między UE a Uzbekistanem i oczekuje, że umowa ta przyczyni się do dalszej integracji Uzbekistanu z wielostronnym systemem handlowym, wzmocni mechanizmy gospodarki rynkowej i zwiększy zaufanie inwestorów zagranicznych; uważa, że umowa ta zapewni lepsze otoczenie regulacyjne dla podmiotów gospodarczych w takich dziedzinach jak handel towarami i usługami, przedsiębiorstwa państwowe, zamówienia publiczne i prawa własności intelektualnej; przypomina, że państwo prawne, dobre rządy, wdrażanie wspólnych wartości i zasad demokracji oraz poszanowanie podstawowych wolności, praw człowieka i praw socjalnych stanowią podstawę wzmocnionej umowy o partnerstwie i współpracy między UE a Uzbekistanem, która kształtuje stosunki dwustronne;

51. dostrzega wysiłki Uzbekistanu towarzyszące wdrażaniu norm Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP), w szczególności na rzecz wyeliminowania pracy dzieci i pracy przymusowej w sektorze bawełny; podkreśla potrzebę dalszych starań w tym zakresie; apeluje do rządu Uzbekistanu, aby dążył do zapewnienia pracownikom w sektorze bawełny sprawiedliwych wynagrodzeń; dostrzega przyjęcie przez Uzbekistan nowego kodeksu pracy, który wszedł w życie 30 kwietnia 2023 r. i wprowadza innowacje w stosunkach pracy i rozstrzyganiu sporów; apeluje do rządu Uzbekistanu, aby zagwarantował wszystkim zainteresowanym stronom większą przejrzystość danych dotyczących pracy dzieci oraz umożliwił rejestrację organizacji pozarządowych zajmujących się kwestią pracy przymusowej, pracy dzieci i wykorzystywania; apeluje do Uzbekistanu, aby wprowadził szersze reformy mające na celu wzmocnienie pozycji społeczeństwa obywatelskiego i rozwój skutecznych instytucji, co zapewni przejrzystość i rozliczalność oraz skonsoliduje postępy w całym sektorze produkcji bawełny;

52. uznaje rosnące znaczenie strategiczne Azji Środkowej oraz kluczową rolę Uzbekistanu we współpracy regionalnej i łączności, w szczególności w ramach inicjatywy Global Gateway; uważa, że zgodnie ze strategią Komisji na rzecz otwartej autonomii strategicznej odporność łańcucha dostaw zostanie wzmocniona przez ustanowienie sieci zaufanych podmiotów w oparciu o zrównoważoną i wzajemnie korzystną działalność gospodarczą, a także o regularną wymianę dyplomatyczną;

53. podkreśla, że UE i Uzbekistan powinny wykorzystać swoją współpracę gospodarczą i handlową, aby aktywnie dywersyfikować sektory przemysłu Uzbekistanu, tak by wspierać przyspieszone przejście na energię ze źródeł odnawialnych i zwiększyć wysiłki na rzecz zagwarantowania efektywności energetycznej w ramach porozumienia paryskiego oraz zwiększyć integrację rynków energii w Azji Środkowej z rynkami krajów sąsiadujących i UE przez tworzenie synergii między różnymi strategiami polityki energetycznej i projektami infrastrukturalnymi w regionie zgodnie z negocjacjami Światowej Organizacji Handlu w sprawie ustanawiania zasad i kryteriów powiązania handlu z klimatem i środowiskiem; przypomina, że powinno to przynieść korzyści obywatelom dzięki ograniczaniu ubóstwa energetycznego, zagwarantowaniu sprawiedliwej transformacji w kierunku zerowych emisji do 2050 r. oraz utworzeniu do tego czasu regionu neutralnego dla klimatu w Azji Środkowej;

54. dostrzega wyzwania stojące przed Uzbekistanem w obecnej sytuacji geopolitycznej, jako że rząd stara się zdywersyfikować swoją zależność gospodarczą i handlową od Rosji oraz zachęcać do ściślejszej współpracy z partnerami europejskimi;

55. podkreśla, że łączność i współpraca w regionie powinny w sposób złożony i kompleksowy wspierać wzmoczone wysiłki w ramach platformy UE–Azja Środkowa na rzecz współpracy w dziedzinie środowiska i wody; podkreśla w tym kontekście znaczenie zasad zrównoważonego rozwoju społecznego i środowiskowego w trakcie wydobywania lub przetwarzania zasobów naturalnych; przypomina, że reinwestowanie dochodów z zasobów naturalnych ma zatem kluczowe znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego Uzbekistanu oraz dla zapewnienia odporności tego kraju i krajów sąsiadujących na przyszłe wyzwania globalne i regionalne poprzez umożliwienie realizacji Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 wraz z towarzyszącymi jej 17 celami zrównoważonego rozwoju; uważa, że ma to kluczowe znaczenie dla ustanowienia zrównoważonych gospodarek o obiegu zamkniętym w kraju i regionie;

56. podkreśla, że Uzbekistan odgrywa również kluczową rolę pod względem bezpieczeństwa regionalnego i stabilności gospodarczej, zwłaszcza pod kątem walki z nielegalną imigracją, przestępczością zorganizowaną, terroryzmem i korupcją;

57. zwraca uwagę na potencjalne ryzyko związane z ewentualną pomocą Uzbekistanu dla Rosji w obchodzeniu sankcji handlowych nałożonych przez UE; wzywa do uważnego monitorowania sytuacji;

58. ponownie podkreśla znaczenie członkostwa Uzbekistanu w ogólnym systemie preferencji taryfowych plus (GSP+), który przyczynia się do wzrostu gospodarczego i przynosi bardzo pozytywne rezultaty (eksport do UE wzrósł w 2021 r. o 34 %); dostrzega, że przyjęcie Uzbekistanu do systemu GSP+ oznacza docenienie reform podjętych przez rząd tego kraju; zauważa, że mimo postępów poczynionych przez Uzbekistan w ostatnich latach pozostaje wiele obaw dotyczących skutecznego wdrożenia 27 podstawowych konwencji międzynarodowych; ponownie podkreśla potrzebę skutecznego wdrożenia tych konwencji oraz spełnienia obowiązków sprawozdawczych wynikających z systemu GSP+; apeluje do Komisji, aby wspierała i uważnie monitorowała skuteczne wdrażanie wszystkich 27 podstawowych konwencji międzynarodowych w ramach GSP+ dotyczących praw człowieka i praw pracowniczych, przepisów dotyczących ochrony środowiska oraz zasad dobrych rządów; wzywa do współpracy z Uzbekistanem w celu opracowania skutecznych i niezawodnych procedur celnych, które przyczynią się do cyfryzacji i uproszczenia administracji, co z kolei wpłynie pozytywnie na wzrost przepływów handlowych;

59. podkreśla, że mimo postępów w eliminowaniu pracy przymusowej głównymi problemami w Uzbekistanie pozostają złe warunki pracy, niskie zarobki, pełne poszanowanie praw pracowniczych i uznanie wolności zrzeszania się, w tym prawa do tworzenia niezależnych związków zawodowych;

60. zauważa, że Uzbekistan może odegrać ważną rolę w dywersyfikacji regionalnych i globalnych łańcuchów dostaw, dostarczając minerały i metale z korzyścią dla przemysłu krajowego, regionalnego i międzynarodowego, w tym przemysłu UE, przez zapewnienie, aby partnerstwo i wzajemna współpraca technologiczna były punktami odniesienia i wsparcia dla zielonej transformacji;

61. podkreśla, że ze względu na brak bezpośredniego dostępu do portów morskich rozwój infrastruktury i korytarzy logistycznych, w szczególności transkaspijskiego międzynarodowego szlaku transportowego, ma zasadnicze znaczenie dla handlu i połączenia Uzbekistanu z rynkami potencjalnych partnerów handlowych; zauważa, że efektywne i zrównoważone powiązania i sieci między Europą a Azją Środkową, prowadzone priorytetowymi korytarzami transportowymi, w tym transportem lotniczym, morskim i lądowym, a także sieci cyfrowe, energetyczne i interpersonalne, zwiększą przepływy handlowe;

62. z zadowoleniem przyjmuje utworzenie pierwszego niezależnego związku zawodowego w Uzbekistanie w sektorze bawełny; wzywa władze Uzbekistanu, zgodnie z konwencjami MOP ratyfikowanymi przez Uzbekistan, by wspierały tworzenie niezależnych i alternatywnych związków zawodowych we wszystkich sektorach gospodarki tego kraju;

63. wzywa władze Uzbekistanu do ratyfikowania Konwencji MOP nr 155 dotyczącej bezpieczeństwa, zdrowia pracowników i środowiska pracy;

64. wzywa do współpracy i wsparcia UE na rzecz ekologicznego rozwoju oraz do dalszego badania potencjału Uzbekistanu w zakresie budowania stosunków handlowych i gospodarczych z UE.

o

o o

65. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji oraz wiceprzewodniczącemu Komisji/ wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, a także prezydentowi, rządowi i parlamentowi Republiki Uzbekistanu.